

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Let XXIV. - Štev. 19 (801)

T R S T - 11. decembra 1972

50 lir

Slovenski dijaki podpirajo borbo proti represiji

Dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu se pridružujejo borbi proti posegom, ki kratijo demokratične pravice tako dijakom kot šolnikom; proti naraščanju življenjskih stroškov, ki prizadeva posebno manj premožne dijake; proti brezposelnosti; zahtevajo čimprejšnjo ureditev položaja slovenske šole in šolnikov ter da se prizna beneškim Slovincem pravica do šolanja v materinščini.

(Iz skupne izjave z dne 6.12.1972)

Ob začetku novega mandata tržaškega občinskega sveta

Za komuniste so pravice Slovencev neodpovedljive

Analize volilnih izidov so še pred pred nami. Treba je pregledati podatke o zadnjih volitvah, število volilnih upravičencev v vsakem rajonu, primerjati odstotke in številke vsakega volišča ter ugotovljati premike. Tega nismo še storili, zato pa je ta članek posvečen predvsem glasnemu razmišljanju o stvareh, ki so več ali manj na dlani in izhajajo iz grobih obrisov te volilne kampanje in njenega zaključka.

Trst je glasoval mestoma protislovno, v glavnem pa proti reakcionarnim poskusom. To dokazuje tudi dejstvo, da ostaja volilna baza fašistov pod ravnjo, do katere se je povzpela na zadnjih pokrajinskih (1970) in parlamentarnih volitvah, ko je del liberalcev zapustil svojo stranko in se priključil MSI. Kakorkoli že, ostaja razočaranje zaradi tega, ker je MSI pridobila 2 svetovalca več v primerjavi z letom 1966. Je pa prav tako res, da je globalna številka svetovalcev sedaj pa 12. Na levici, široko vzeto, pa je prav tako prišlo do premika. Levica (od KPI do socialistov) je imela v prejšnjem občinskem svetu 16 svetovalcev, sedaj pa jih ima 17. Tako govore številke.

Volilne izide v Trstu pa tlači tudi mora tisočeri neresenih vprašani, ko se krči delovna baza prebivalstva in množi število upokojenec. uslužbencev terciarnih služnosti in gospodarstvo propada v mreži parazitarnih položajev, ko manjka dela za ladjedelnice, arzenal, tovarne strojev, pomorske družbe in pristanišče. Gospodarska vpra-

šanja našega mesta so prej ko slej osnovno vprašanje, s katerimi se bo moral — na zahtevo komunistov — ukvarjati občinski svet, ki je izšel iz volitev 26. novembra.

Tudi za slovensko prebivalstvo ne more biti vseeno, kaj bo s tržaškim gospodarstvom. Boj manjšine za nemoten kulturni, družbeni, skratka narodnostni razvoj, je namreč najtesneje povezan z vprašanjem materialne baze tega razvoja.

Zato komunisti poudarjamo, da tudi za slovensko prebivalstvo, ne zadostujejo paternalistični ukrepi take ali drugačne občinske uprave, dva ali trije tolmači, dva ali trije

dvojezični napis. Vprašanja našega prebivalstva gre obranavati celovito, v okviru splošnega premika v tržaškem družbeno-političnem življenju.

Komunisti smo med volilno kampanjo nanizali kup vprašanj, ki tarejo prebivalstvo Trsta. Predvsem gospodarska, pa tudi družbena, kot so stanovanja, usluge za upokojenec, prevozi, šolstvo itd.

Na drugem mestu pa smo podrobno obravnavali odprta vprašanja naše narodnostne skupnosti, ki

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 2. strani)

VOLILNI IZIDI V TRSTU

Osrednji volilni urad v Trstu je dne 4. decembra objavil dokončne volilne izide. Izidi so naslednji:

KPI 40.937 glasov, 21,32%; PSDI 14.614 glasov, 7,61%; MSI 23.978 glasov, 12,49%; MIT 3.693 glasov, 1,92%; SS 4.691 glasov, 2,44%; DC 67.659 glasov, 35,24%; PLI 13.945 glasov, 7,26%; PRI 9.819 glasov, 5,11%; PSI 12.217 glasov, 6,36%; UNE 474, glasov, 0,25%;

Vpisanih volivcev je bilo 213.995, volilo je 197.001 oseba, t.j. 92,08 odstotkov, veljavnih glasov je bilo 192.027, t.j. 97,48 odstotkov, neveljavnih glasov pa je bilo 4.074, t.j. 2,52 odstotkov. Spornih glasovnic je bilo samo 73.

Izvoljeni kandidati KPI so prejeli naslednje število preferenčnih glasov: Giorgio Rossetti, nosilec kandidatne liste, 3.462, Jure Kocjančič 852, Stojan Spetič 837, Jole Burlo 660, Fausto Monfalcon 643, inž. Roberto Costa 516, Bruna Zorzini 441, Dolfi Wilhelm 410, Giuseppe Cataruzzi 404, Lucijan Roncelj 387, Fabio Inwinkl 351, Claudio Acerbi 331, Tullio Morgutti 295.

(Nadaljevanje s 1. strani)

jih — v ozračju poštenega realizma — lahko uresniči občina Trst v okviru svojih pristojnosti in ustrezne politične volje.

Komunisti smo že izjavili in ponavljamo, da je naš program za rešitev odprtih upravnih in političnih vprašanj, ki tarejo slovensko prebivalstvo, realističen, torej izvedljiv. Politična volja pa lahko pride samo iz širšega zavezništva vseh antifašističnih sil, ki so jim dobro sožitje in stvarni prijateljski odnosi med narodnostmi v Trstu zares pri srcu. Tega ni mogoče delati ob stalni diskriminaciji KPI, ki je najmočnejša sila med Slovenci, saj izraža iz svoje srede dvakrat večje število slovenskih svetovalcev kot pa PSI in SS skupaj. Zato je prav, da bi vse demokratične sile, tiste, ki se sklicujejo na katoliško in tiste, ki se sklicujejo na laično svetovnonazorsko izbiro, sprejele logiko enotnosti, ko gre za naše narodnostne interese, ki so v zgodovinski danosti tudi neizpodbitni interesi vsega tržaškega mesta.

Odprava diskriminacije do komunistov (in torej zavračanje utvare, da se s koalicijo določenih strank lahko ustvari ločevanje med Slovenci) je pogoj za učinkovit nastop v obrambo vseh naših koristi, včeraj za reforme, danes za reševanje manjšinskih vprašanj.

Zato pravimo komunisti, da so pravice slovenske manjšine, v celoti dozorele, merilo demokratičnosti in antifašizma, se pravi neodpovedljive.

Gorje nam, če bi se še ponovili primeri barantanja zahtev slovenske manjšine, kot bi to rade delale marsikdaj zainteresirane tretje sile. Gorje nam, če bi manjše politične sile ob diskriminaciji KPI skušale razprodajati naše pravice.

Narodnostno vprašanje Slovencev je v Trstu prej ko slej tudi vprašanje novih prijemov, novih zaščitnih ukrepov, ki gredo od teritorialnega načrtovanja do širjenja demokracije v decentralizaciji izbiri. Kajti demokratični subjekt smo tudi tedaj, ko lahko preko rajonskih sosvetov učinkovito branimo etnični značaj naših vasi, svoje šole in njihovo bogatenje, splošne gospodarske koristi mesta.

Ravno zaradi zapletenosti in novih dimenzij, ki jih ima pri nas narodnostno vprašanje, ko gre za dejansko zaščito Slovencev, moramo iskati enotnosti vseh demokratičnih in antifašističnih sil. Ne samo demonstrativnih enotnosti, kot je bil nastop pri posl. Colombu, temveč načelnosti povsod, tudi v krajevnih upravah.

Deželna konferenca o problemih krajevnih uprav

**Krajevne uprave morajo
dobiti potrebno avtonomijo**

Po devetih letih obstoja in delovanja dežele Furlanije-Julijske krajine je končno prišlo do sklicanja deželne konference, ki bo 16. in 17. t.m. v Pordenonu in na kateri bo tekla razprava o odnosih, ki obstajajo med deželno vlado in krajevnimi upravami.

Konferenca je bila sklicana po zašlugi intenzivnega delovanja in pritiska, ki so ga vodile do deželne uprave krajevne ustanove, strokovne avtonomistične organizacije, demokratične sile v deželnem svetu ter politične stranke, med katerimi je prednjačila KPI.

Odveč je podčrtati veliko važnost te konference in da zanjo vlada izredno zanimanje v občinskih in pokrajinskih upravah.

Krajevne ustanove se zavedajo, da se skuša njihovo delovanje podcenjevati in da jih deželna vlada s svojo nazadnjaško centralizirano in birokratsko politiko spravlja v položaj popolne podrejenosti in da tako upravno in politično delovanje dežele ni v skladu ne z duhom ne s črko republiške ustave in statuta avtonomne dežele.

Občinske in pokrajinske uprave so zaradi take nazadnjaške politike podvržene strogemu nadzorstvu deželnih organov ter za nekatere sektorje tudi državnim uradom. Poleg tega pa dežela odreka krajevnim ustanovam sleherno avtonomijo.

Vsa deželna zakonodaja, ki zadeva krajevno avtonomijo, tako za javna dela, urbanistiko, javne prevoze, šolstvo, za zdravstvene in druge socialne posege, za kulturno in športno dejavnost je tako urejena, da so občine in pokrajine popolnoma podrejene dobri ali slabi volji posameznim deželnim odborništvom ali deželni vladi. Birokracija, ki je bila značilna za državo oz. za ministrstva, ki so se bavila z občinskimi vprašanji, se je v celoti prenesla na deželno raven.

Prišli smo tako daleč, da je postala že skoraj vsakodnevna praksa, ko morajo krajevni upravljavci, ki želijo, da se katera koli njihova pobuda reši v doglednem času, romati od urada do urada in prosjati deželne funkcionarje ali odbornike (če do njih sploh pridejo), da jim rešijo določeno zadevo. Nad takimi metodami se zgražamo in jih odločno zavračamo, saj ustvarjajo klientelizem, zavirajo demokratično izvrševanje deželnih funkcij ter zavirajo hitro rešitev perečih problemov krajevnih skupnosti.

Tudi kar zadeva finančna nakazila krajevnim ustanovam je deželna vlada zelo skopa. Dobrih šest let ni upoštevala člena 54 statuta, zadnja leta pa je nakazala 218 občinam in štirim pokrajinam samo dve milijardi lir. Z ozirom na to, da je preteklo leto primankljaj vseh krajevnih ustanov v deželi znašal nad 19 milijard lir in če upoštevamo, da so potrebe prebivalstva, posebno delovnih slojev, mladine itd. vedno večje, ugotovimo, da je nakazani deželni prispevek nezadosten, posebno še, ker je znano, da ima dežela 150 milijard neizkoriščenega kapitala iz prejšnjih let.

Krajevni upravitelji se ne morejo sprijazniti z načinom, s katerim se izdelujejo tako gospodarski kot socialni in urbanistični načrti. Sicer so bili pozvani, da v področnih odborih posredujejo svoja mnenja oz. nasvete; teh pa se odborništvo za načrtovanje in urbanistiko ni posluževalo.

Nadaljevali bi lahko z naštevanjem drugih pomanjkivosti in nedemokratičnega odnosa deželne uprave do krajevnih ustanov in do njihovih konzorcijev.

Prepričani smo, da bo vsa ta in druga problematika prišla v razpravo na deželni konferenci; zato morajo občinske in pokrajinske uprave kot tudi občinski sveti o tem razpravljati in se na konferenco temeljito pripraviti.

Zavedati se moramo, da je deželna vlada sklicala konferenco, ker je bila k temu prisiljena.

Deželna konferenca bo koristna in pozitivna, če bodo upravljavci odločni v svojih zahtevah, da se deželno delovanje demokratizira v smislu, da se ustvarijo pogoji za dejanski zagon in valorizacijo krajevnih ustanov.

DUŠAN LOVRJHA

Dežela bo le delno krila stroške za dvojezičnost

Prva komisija deželnega sveta je odobrila predlog zakona, ki predvideva delno povrnitev stroškov krajevnim upravam, ki uresničujejo dvojezičnost. Ta predlog bo, po odobritvi v deželnem svetu, začel veljati kot deželni zakon.

Kot je znano je deželni svetovalec tovariš Dušan Lovriha predložil zadnji zakonski predlog že dne 10. julija 1971, kasneje je podoben predlog predložil tudi svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, pred kratkim pa je deželna vlada izdelala svoj zakonski predlog ter ga predložila v odobritev prvi komisiji deželnega sveta.

Na stolpcih našega glasila je bilo že zapisano, da je bil prvi zakonski predlog najustrežnejši. Ne zaradi tega, ker ga je predložil komunist marveč zato, ker je bil izraz stvarnosti in obstoječih potreb. Ta predlog je predvideval, naj dežela nakaže občinskim upravam, ki dvojezičnost izvajajo, pavšalni znesek v višini 1.500 lir na osebo. Razen tega je predlog predvideval enostaven postopek za pridobitev deželnega prispevka. Še posebej pa velja podčrtati, da je omenjeni predlog upošteval tudi potrebe Slovencev v videmski pokrajini.

Čeprav so na deželni ravni večkrat obljubili, da bodo predlog zakona, ki ga je predložil Dušan Lovriha, dali v razpravo deželnemu svetu, vendarle do tega ni prišlo, pač pa je deželna vlada, kot je uvodoma omenjeno, sestavila svoj predlog zakona.

Razprava o predlogu zakona deželne vlade, je bila, kot smo izvedeli, zelo

razgibana. Tov. Lovriha in Baracetti ki zastopata komunistično skupino v prvi deželni komisiji, sta kritično analizirala predlog deželne vlade. Poudarila sta, da zanika avtonomijo krajevnih uprav, da so določila zakona skrčena na minimum, da bodo krajevne uprave z deželnim prispevkom krile samo del stroškov, ki jih imajo z dvojezičnim poslovanjem, da vladni predlog ne upošteva dejanskih potreb na kulturno-prosvetnem, šolskem, družbenem, športnem področju ter da ne upošteva Slovencev v videmski pokrajini.

Naravno je, da komunisti niso mogli glasovati za tako pomanjkljiv zakonski predlog.

Predlog zakona o gorskih skupnostih

Z državnim zakonom št. 1102 z dne 3.12.1971 za hribovita področja se odpirajo nove možnosti za demokratični in obči gospodarski in socialni razvoj. Navedeni zakon pooblašča deželo, da ustanovi gorske skupnosti sporazumno s krajevnimi ustanovami.

Take skupnosti, ki so sestavljene izključno iz občinskih izvoljenih predstavnikov, lahko delujejo na večjem ali manjšem ozemlju. To se pravi, da se združi v skupnost več občin, ki jih družijo zgodovinske, socialne in gospo-

darske vezi. Te skupnosti bodo imele pomembne kompetence in funkcije, če bodo deželne ustanove spoštovale državni zakon. Razpuščene bi morale biti vse javne in državne ustanove ter konzorciji, ki sedaj obstajajo na hribovitih področjih, njihov delokrog pa bi moral preiti na novoustanovljene skupnosti, ki bodo imele še primarno kompetenco za gospodarsko, socialno in urbanistično načrtovanje, ter za izdelavo petletnih razvojnih načrtov in druge možnosti za pospeševanje razvoja industrije, kmetijstva, živinoreje gozdarstva, obrtništva, turizma itd.

Hribovita področja obsegajo v naši deželi 54% površine celotnega ozemlja. Na teh področjih prebiva 18% vsega prebivalstva. Vsa ta področja so gospodarsko zaostala. Prebivalstvo je imelo samo en izhod, v emigraciji. Ponekod so zapuščene že cele vasi, ki razpadajo. Zgled so nam vasi in občin Nadiških dolin, v katerih se je samo v zadnjih desetih letih prebivalstvo znižalo za 41%.

Deželna uprava s Krščansko demokracijo na čelu nasprotuje uveljavljanju tega zakona in ni še ničesar storila, čeprav so potrebe hribovitih področij nujne.

Komunistična skupina deželnih svetovalec je predložila deželnemu svetu okvirni zakon za ustanovitev gorskih skupnosti. S tem želi spodbuditi tudi deželni odbor in stranke, ki sestavljajo večino.

KPI je poleg tega zelo aktivna na vseh gorskih področjih naše dežele, ker hoče spodbujati tamkajšnje prebivalstvo, ter ga opozoriti da z razočaranjem in obupom ne more priti do rešitve in napredka. D. L.

Enotna sindikalna federacija

Na sindikalni konferenci, ki je bila dne 1. decembra 1972 v Devinu, je bila ustanovljena enotna sindikalna federacija za tržaško pokrajino. V dokumentu, ki je bil odobren na tej konferenci je med drugim zapisano, da sindikati brezpogojno sprejemajo sporazum med CGIL, CISL in UIL na vsedržavni ravni, v upanju, da bo na tak način odpravljen sleherni vzrok za ločevanje. Na konferenci so poudarili, da bo prvenstvena naloga federacije obramba zaposlenosti in boj za spremembo struktur.

Še o aferi na slovenskem liceju v Trstu

Prosvetno ministrstvo do sedaj še ni ničesar storilo niti izjavilo po protestih, ki jih je izzval njegov nezaslišan ukrep, da pokloni stolico italijanščine na slovenskem klasičnem liceju v Trstu mimo izidov natečaja sedanji ravnateljici prof. Abramijevi.

In dejansko, kako naj bi ministrstvo opravičilo tako dejanje, ki o podobnosti na italijanski šoli baje še ni bilo slišati? Kaj pa prof. Abramijeva? Očitno se stolici ne bo odpovedala, potem ki si jo je pridobila po tako nenavadni poti.

Moralna dimenzija takega dejanja, ki vzbuja pri kolegih, dijakih in vsem slovenskem javnem mnenju globok odpor, je zanj in njej podobne neeksistentna. Sicer je prof. Abramijeva važna posebne naklonjenosti šolske uprave. Pred leti, ko je postala stalna ravnateljica na neki italijanski srednji šoli, ji je šolska uprava ustvarila posebne pogoje, da bi opravila preizkusno dobo, ne da bi zapustila ravnateljstvo na liceju, in zaradi nje so drugi slovenski ravnatelji morali leteti sem in tja. Tedaj se je šolska uprava tudi osmešila.

Razumljivo, da je tako dejanje ustvarilo neznosno vzdušje v šoli in da njegove posledice tudi zaradi tega presejajo osebo prizadete profesorice Kacinove, ker navaja ljudi k pasivnemu prenašanju zlorabe oblasti, k družbenemu poniževanju. Tudi zato ga slovenska javnost ne sme dopustiti.

Objavljamo besedilo z vprašanji, ki jih je prizadeta profesorica Marija Kacinova nameravala zastaviti ravnateljici prof. Abramijevi na seji profesorskega zbora, in ki jih ni prebrala do konca.

Izjava prof. Marije Kacinove

Izjava na seji profesorskega zbora liceja «France Prešeren» dne 17. novembra 1972.

«Na zadnji seji profesorskega zbora našega zavoda dne 2. oktobra t. l. sem čutila za potrebno, da predočim kolegom kričečo nezakonitost, ki sem jo utrpela v zadevi svojega službenega položaja na tem zavodu. S solidarnostno stavko mojih kolegov — njim, kakor tudi kolegom z učiteljskega, ki so v veliki večini podpisali solidarnostno izjavo, ob tej priliki ponovno izražam svojo toplo zahvalo — nastopom Sindikata slovenske šole in z objavami v

tisku je moja osebna zadeva prerasla v javno afero, ki postavlja pod vprašaj ne samo nastavitveno prakso, ampak kratko malo moralnost postopkov na slovenski šoli.

Po enem mesecu se zadeva ni še nikamor premaknila. Pač pa je bilo do kraja razsvetljeno nezakonito ozadje, v katerem je nastala. O kaki privatnosti te zadeve sploh ni mogoče govoriti že ob dejstvu, da je bil skoraj ves oktober klasični licej brez pouka italijanščine, čeprav je bil zadevni dekret že davno prej v rokah pristojne osebe. Zato smatram za potrebno, da to, kar sem izjavila pred enim mesecem, dopolnim še z naslednjim.

Nezakonitost postopka, ki mi je odvil stolico za italijanščino na klasičnem liceju, izbaja z vso možno evidenco iz dveh nadaljnjih dejstev, in sicer:

1. Iz dejstva, da sem na široko odgovorila na vsa zadevna vprašanja tukajšnjega slovenskega dnevnika, medtem ko ga ravnateljica, kateri je bila postavljena vrsta vprašanj v zvezi z zadevo, ni hotela odgovoriti. Njeno molčanje je dovolj zgovorno. Edino kar je rekla dopisniku Primorskega dnevnika, je bilo, da kdor se stolici odpove, izgubi pravico do nje. Toda ga ravnateljica dobro ve, da sem jaz optirala za stolico italijanščine v Trstu, da se tržaški stolici na klasičnem liceju nisem nikoli odpovedala, da za obstoj te stolice nisem vedela in nisem mogla vedeti, da za njen obstoj ni vedel niti Istituto Kirner v Rimu, čeprav je bila ustanovljena 1. oktobra 1971, da so organi za slovenske višje srednje šole poslali iz Rima šole 26. avgusta 1972. Kdor torej še naprej ponavlja to krilatice, dela to in mala fide.

2. Sam deželni šolski superintendent prof. Angioletti je zastopniku Sindikata slovenske šole izjavil dobesedno: «Errore c'è stato!».

Zdaj bi ge. ravnateljici postavila nekaj vprašanj:

1. Ali meni, da je bil postopek ministrstva, ki je meni zamolčalo stolico, katero je ponudilo njej, korekten?

2. Ali je bilo od njene strani človeško korektno, da je ob prejemu dekreta za omenjeno stolico to meni zamolčala?

3. Ali je bilo od njene strani človeško korektno, da je na moja zadevna (Nadaljevanje na 8. strani)

Rešitev vprašanja slovenskega trgovskega zavoda v Gorici

Vprašanje strovnega trgovskega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Gorici je zaenkrat rešeno. Pravimo zaenkrat, kajti tako kot na ostalih šolah s slovenskim učnim jezikom so tudi na tem zavodu še vedno odprta številna vprašanja.

Kot je znano je bil trgovski strokovni zavod s slovenskim učnim jezikom ustanovljen leta 1969. Kot drugi tovrstni zavodi je postopoma odprl prvi, drugi in nato še tretji razred. Z zakonom št. 754, ki je bil sprejet dne 27. oktobra 1969 je bilo predvideno, da bodo v šolskem letu 1972/73 na teh zavodih odprti tudi preizkusni razredi, ki naj odgovarjajo četrtemu razredu. Na zavodih z italijanskim učnim jezikom se je to zgodilo, na slovenskem zavodu v Gorici pa na začetku tekočega šolskega leta do tega ni prišlo. Zato je tega je zavladalo med Slovenci veliko nezadovoljstvo. Množili so se protesti, množile zahteve, naj se tudi na tej šoli izvaja zakon št. 754. Za rešitev tega vprašanja se je zavzel tudi poslanec Albin Škerk. Prosvetnega ministra je Škerk opozoril na hudo pomanjkljivost in ga povabil, naj odredi, kar je potrebno, da se popravi krivica, ki je bila storjena državljanom slovenske narodnosti.

Kriza levega centra

Levi center v Gorici se je močno omajal. Tako na pokrajinski kot na občinski ravni. Da se maje je bilo opaziti že davno, do izbruha hude krize pa je prišlo zaradi nesoglasij pri reševanju vprašanja umobolnice. In prišlo je do odstopa Marka Waltritscha, podpredsednika pokrajinske uprave.

Rečeno je bilo, in to tudi drži, da je krščanska demokracija čedalje bolj trmasto vztrajala pri svojih konservativnih stališčih.

O goriški krizi je pred kratkim razpravljala tudi pokrajinski vodilni komi KPI. Ostro je kritiziral vodstvo krščanske demokracije in politiko leve srediine. Podčrtal je, da se je krščanska demokracija skušala zavarovati z levim centrom, da pa je vselej stala na konservativnih stališčih ter da zasleduje desničarsko usmeritev vsedržavnega vodstva stranke, ki je, kot je znano, hudo nevarna.

Značilno je dejstvo, da stališča, ki jih zagovarja goriška krščanska demokracija, odobravajo tudi neofašisti, kar je najzgovornejši dokaz kako konservativna so ta stališča.

50-letnica PD Vesna

Svečanosti ob 50-letnici prosvetnega društva Vesna v Križu se je udeležilo številno občinstvo. Med gosti so bili tudi predstavniki kulturno-prosvetnih organizacij, generalni konzul SFRJ Boris Trampuž, deželni svetovalec Dušan Lovriha, novoizvoljeni občinski svetovalec v Trstu Stojan Spetič in drugi. Slavnostni govor je imel dolgoletni delavec na področju ljudske kulture tov. Viktor Bogatec.

Prosvetno društvo VFSNA v Križu slavi svoj zlati jubilej. Prireditve so se začele v soboto 2. decembra, zaključile pa se bodo v nedeljo, 17. decembra 1972. Načrt, ki ga je sprejel društveni odbor, je velik in zahteven, toda že sedaj lahko rečemo, da bo tudi izpolnjen. Mirne duše lahko zapišemo, da v Križu že dolgo ni bilo tako razgibanega kulturnega življenja kot je sedaj. Društveni odbor, ki ga sestavljajo v glavnem mladi ljudje, je s pomočjo starejših tovarišev, ki imajo za seboj dolgoletne izkušnje, storil, kar je v njegovi moči za to, da se ohrani tradicija, na katero so naši ljudje upravičeno ponosni.

Prvo prireditev v okviru proslave 50-letnice so izvedli člani Delavsko prosvetnega društva Svoboda II iz Trbovelj. To društvo je želelo sodelovati na prireditvah v Križu tudi zato, ker je že več let dejansko pobrateno z društvom Vesna. Na koncertu, ki je bil v soboto, 2. decembra zvečer, so nastopili: mešani pevski zbor, oktet, narodno-zabavni ansambel in recitatorji. Celoten spored je bil skrbno izbran in posrečen, kar je potrdilo tudi navdušenje občinstva, ki je navlic izredno neugodnim vremenskim razmerom skoraj napolnilo prostorno dvorano Ljudskega doma.

Druga prireditev je bila na sporedu v nedeljo, 3. decembra popoldne. Celoten spored so izvedli domačini. Nastopili so: moški pevski zbor Vesna, mladi glasbeniki, mladinska godba na pihala, recitatorji in člani dramske skupine PD Vesna. Prireditve se je

udeležilo veliko število ljudi, med katerimi so bili tudi predstavniki prosvetnih društev in organizacij, s katerimi društvo Vesna sodeluje, in številni gostje.

Za te dni je na sporedu razstava del slikarja Alberta Sirka. S to razstavo PD Vesna proslavlja spomin svojega uglednega vaščana, ki je umrl pred 25. leti. (Ko je bil naš list že urejen smo izvedeli, da je razstava odložena na 17. december, ker zaradi stavke uslužbencev carinskega urada ni bilo mogoče pravočasno prepeljati slik iz Pirana. Op. uredn.).

V nedeljo, 17. decembra se bo društvo Vesna spomnilo drugega uglednega vaščana, gledališkega igralca in režiserja Justa Košute, ki je umrl pred

10. leti. Ob tej priložnosti bo dramska skupina ponovno uprizorila igro «Na kriški osmici», ki jo je napisal Justo Košuta. Predvideno je, da bo tedaj izšla tudi brošura, v kateri bo opisan del zgodovine Križa.

Koncerti za dijake

Prejšnjo soboto so nastopili na slovenskem učiteljskem in nižji srednji šoli pri Sv. Ivanu mladi solisti, mezzosopranistka Nora Jankovič, basist Ivan Sancin, violinist Žarko Hrvatič in pianistka Neva Merlak-Corrado, katera je tudi spremljala soliste na klavirju. Spored je obsegal predvsem skladbe slovenskih primorskih skladateljev, kar je bilo za številne dijake učiteljskega in srednje šole pa tudi za učence petega razreda osnovne šole, ki so bili prisotni, zelo zanimivo in vspodbudno.

V ponedeljek, 4. decembra pa so nastopili na slovenski nižji srednji šoli na Opčinah mezzosopranistka Nora Jankovič, violinist Žarko Hrvatič in pianistka Neva Merlak-Corrado, ki je oba solista spremljala na klavirju. Tudi ta nastop je požel tople aplavze mladih poslušalcev in prisotnih profesorjev.

Pobudo Glasbene matice ter vodstev slovenskih srednjih šol da že drugo leto redno prirejajo koncerte za dijake moramo pozdraviti saj spadajo te prireditve v okvir glasbene vzgoje katere pomanjkljivost je izredno občutena v šolskih programih.

GLASBENA MATICA - TRST

Sezona 1972-73 - Četrty abonmajski koncert
V petek, 15. decembra 1972 od 20.30
v Kulturnem domu v Trstu

DUBRAVKA TOMŠIČ SREBOTNJAK

klavirski recital

Skladatelji: Scarlatti, Beethoven, Chopin, Liszt

Na osrednji prireditvi v Ljudskem domu v Križu, je sodelovala tudi krajevna mladinska godba na pihala. Udeležence nedeljske prireditve je v imenu PD Vesna pozdravil predsednik Boris Košuta, na sobotni prireditvi pa je govoril Niko Sirk član odbora PD Vesna.

AKTUALNI KOMENTAR

Zmaga strahu**Volilni izidi v ZDA so potrdili apatijo, ki je prevladovala v predvolilnem boju**

Nixon je premagal McGoverna, demokrati so obdržali večino v senatu in v predstavnikiškem zboru. To so prvi podatki, značilni za eno od najbolj brezbarvnih in utrjenih tekem, kar jih pomni ameriška zgodovina. »Newsweek« je pisal o »zimskem spanju«, »Washington Post« o »apatični kampanji« in z vseh strani so poudarjali pomanjkanje resničnega soočenja pozicij, idej perspektiv in torej tudi konkretnih možnosti za izbiro med tekme-cema.

Volitve samo potrjujejo ta mnenja. Nixonova zmaga nad demokratskim nasprotnikom je presenetljiva, vendar pa ni dosegla ciljev konservativne večine, ki bi v deželi in v kongresu lahko nadomestila razbito politično-družbeno koalicijo, ki dejansko že od Rooseveltovih časov določa usmeritev ameriške družbe. Pred seboj imamo torej sliko dežele, ki je sicer res polna konservativnega in celo reakcionarnega mišljenja, predvsem pa sliko dežele, ki je še vedno razdeljena in razočarana, zmedena in osupla, polna skepticizma in vztrajnega nezaupanja v ustanove in politični sistem.

Najbrž se zdi nekoliko nenavadno, da poudarjamo predvsem to sestavino podatkov z volitev in to prav takrat, ko je Nixon dosegel uspeh, ki mu v dosedanjih ameriških predsedniških volitvah ni najti enakega, saj je kandidata McGoverna premagal s pravim plazom glasov. Toda že prve novice so poudarjale posebni značaj Nixonovega uspeha, ki ga pri podobnih zmagah v preteklosti ni bilo opaziti. Ali je sploh še treba govoriti o idejni in politični vnemi, ki je spremljala porajanje rooseveltovske večine? Ali, če sežemo v bližnjo preteklost, o iskrenem, čeprav dvomljivem valu upanja, ki je povzročil Johnsonovo zmago nad Goldwaterjem? Nič takega se ni zgodilo letos. Nobene nape-tosti, nobenega navdušenja nobenih iluzij. Nad vsem je ležalo ozračje negibnosti, skoraj bi rekli počasnega dušenja, pasivna obramba pred eksplozijo nečesa novega, neznanega in nerazumljivega.

Sicer pa sedanjega rezultata ni mogoče razumeti, če se ne vrnemo h krizi, ki jo Amerika doživlja že več kot deset let, k tistim perečim nasprotjem, ki ji spreminjajo obraz, ki so ji podrla ravnotežje, načela družbene strukture in moralne vrednote ter zasejala dvom ter pogosto pipe-ljala do upora. Gre za najbolj dramatično desetletje v zgodovini ameriške demokracije, obteženo z umori dveh Kennedyjev, Malcoma X in Luthra Kinga, z obupnim rasnim vprašanjem, z upori mladih generacij, z ranjenimi in pretresenimi mesti, z neznanjskim družbenim omahovanjem. Skratka, na dan so prišle vse skrite sestavine krize, ki jo doživlja družba, ki je globoko izkrivljena tako v svojem razvoju kot v videzu kapitalistične blaginje. Nad vsem tem je prevladala vojna v Vietnamu, sprva kot posledica, pozneje pa kot katalizator, ki je korenito razdvajal deželo, skalil zaupanje med državljani in oblastjo,

spodkopal institucije, pokvaril javnega duha in javno moralo.

Gre za nagel in navpičen padec, ki je načel idejno in praktično bistvo ljudstva: vero v lastno družbo kot v absolutni vzor, ki lahko premaga vsa nasprotja, ki z lastnim mehanizmom ureja vse spore in najde vedno le pozitivne in demokratične rešitve. Ta mit je omajen v svojih koreninah že več kot deset let, omajali so ga dramatični politični, idejni in družbeni problemi. Toda čeprav jasnovidnejše ameriške sile poskušajo rešiti krizo, poskušajo preobraziti ameriško družbo in napolniti praznino, ki je nastala, prevladuje v deželi občutek preplazenosti in strahu pred neznanim, ki ju prinaša kriza. Zatekajo se torej k zaprtosti vase in k svoji preteklosti, svojim vrednotam kot poroštvo za status quo, obrambi pred vsem novim, zatošišču, čeprav navideznemu, pred negotovimi dogodki.

Volitve so odsev te mučne in kompleksne resničnosti prehodnega obdobja ko so se porušila stara ravnotežja nova pa

se še niso ustalila. Nixon je zmagal predvsem zato, ker je interpretiral, vodil in gojil to ozračje negotovosti in strahu, ker je znal spretno izkoristiti čustveno, pa tudi politično in idejno ozadje, ki je značilno za Ameriko sedemdesetih let. Pobrskal je po najbolj malenkostnih težnjah povprečnega Američana, po tisti »srednji Ameriki, ki — kot piše »Fortune« — vidi v puritanski provincialni etiki obrambno sredstvo proti razburljivemu razvoju družbe, ki goji »kult spodobnosti«, katere podlaga je hierarhija, nekakšen obrambni zid proti spremembam, ki jih narekuje resničnost (ki »skoraj golistično pojmuje državo«, kot piše omenjeni ameriški časopis), ki nenehno išče zdravilo in grešne kozle za vse, kar izhaja iz objektivne narave stvari. V tej smeri je bila Nixonova kampanja zgledna. Vešče je gojil kult nezmotljivosti predsedniške oblasti, predvsem pa podobo »zdrave«, »velike in dobre« Amerike (to so njegove besede), kjer »patriotizma ni treba skrivati«, kjer je treba spoštovati družino, častiti boga, kjer naj bo vsako dejanje obarvano z individualnim pogumom, zasidranim v prastarih vrednotah, ki so ustvarile blaginjo in

veličino dežele. Vse to se dogaja v svetu, kjer se »ameriška zastava« nikoli ne vda, kjer naj vlada »mir, toda tudi čast«, »dialog, toda tudi vrhovna oblast«. Svet, za katerega so črnici in pornografija, pacifisti in abortus, levičarski intelektualci in liberalni tisk groznja, proti kateri se je treba bojevati.

Dejstva, da je Nixon zmagal na podlagi teh dejstev ne smemo zanemariti, če hočemo natančneje presoditi, kakšne težnje izraža ta stiska ameriških predsedniških volitev Prav tako ne gre podcenjevati deleža konservativnosti, reakcije in nekaj primerov latentnega fašizma (glasovi za Wallacea), ki so ga pokazale volitve. Vse to lahko močno vpliva na bližnji razvoj ameriškega političnega življenja, za kar bo vsekakor plačalo visoko ceno — tudi v moralnem pogledu.

Kljub vsemu obstajajo dvomi o absolutni premoči Nixonove zmage. Šestdeset odstotkov glasov, ki jih je dobil, predstavlja bolj odklanjanje McGoverna kot pripadnost Nixonu, pritegnil je tiste, ki vidijo v predsedniku človeka, ki bo naredil mir v Vietnamu, in tiste, ki vidijo v njem tistega, ki bo vsekakor branil ameriško »zmagodelavca, ki je prestrašen zaradi naraščajoče plime novih etničnih skupin, in pa gospodarja, ki od naslednjih štirih let republikanske administracije pričakuje nove ugodnosti. Če iščemo enotno težnjo v predsedniških volitvah, jo najdemo prav v izogibanju velikim problemom ameriške družbe, v stanju pasivnosti in odobravanju sedanje faze, v pričakovanju, da se bo pokazal konec predora. In prav to je tisto, ki jemlje republikanski zmagi večji pomen in ji po svoje jemlje daljnosežnost in vsebino. Zato ni težko verjeti komentarju nekega velikega ameriškega časopisa, ki je zapisal, da je »Nixonova zmaga dolga eno miljo, globoka pa samo en palec«. Problemi ki so se jim izogibali med volilno kampanjo, so pred vrati pritiskajo z vseh strani in jih bo treba načeti, ne samo z Nixonovo »katekizemsko« retoriko, temveč z dejstvi na podlagi političnih in družbenih, notranjih in mednarodnih odločitev.

Prvi problem je Vietnam. Sedaj bomo zvedeli, kaj pripravlja Nixon. Ob koncu kampanje je do zadnjega izrabil pogajanja na eni strani in pojmovanje »častnega miru« na drugi strani. Tako je dobil, kot smo že ugotovili, glasove tistih, ki zahtevajo takojšnji konec indokitajske avanture, in tudi tistih, ki bi radi izsilili sedaj že nemogočo zmago. Tako je dosegel višek javne nemorale, saj je preklkal sporazum, v katerega je že privolil, s tem da je postavil nove pogoje (skliceval se je celo na svoj govor z dne 8. maja, ki ga je razveljavil s podpisom v oktobru), ukrepal v nasprotju s Kissingerjem in pokopal mnogo upov v bližnji mir.

Pravo pogodbo o tem, kaj se je zgodilo v zadnjih tednih, bomo mogoče zvedeli nekoliko pozneje. Ni pa težko razumeti, da se je Nixon znašel pred razpoko v političnem, gospodarskem in vojaškem sistemu in pred opozicijo zoper podpisani sporazum. Vsekakor je bilo neverjetno, da bi tako pomembno zadevo, kot je vojna v Vietnamu, lahko rešili na neboleč, miroljuben način, brez nadaljnjih izgub za ZDA. Notranji in mednarodni pomen, ki ga ima ta vojna, je preobširen, preveč zakoreninjeno so politične, moralne in celo intelektualne ovire, ki jih je treba odstraniti. Tudi Nixon sam bi se moral odločiti med svojim pragmatizmom (ki ga je prepričal o nemogoči zmagi v Vietnamu in torej o nujnosti rešitve tega vprašanja) in med nenehno skušnjavo, da bi v Vietnamu dobil potrditev svojega konservativnega nagona, dosledne obrambe priljubljenega mita ameriške premoči v svetu,

(Nadaljevanje na 7. strani)

Zmaga strahu

(Nadaljevanje s 6. strani)

ki je spet enkrat zaigrala svojo vlogo v volilni kampanji. Vsekakor pogajanja niso več nobena skrivnost, niso nič več zasebna partija, ki jo igra predsednik in njegov svetovalec. Sile so verjetno že na bojišču, spopad se je začel in terja odkrito odločitev in močno politično voljo. Toliko bolj, ker je — kot piše »New York Times« — »vsako zavlačevanje v naporih za mir nevarno. Če bodo privolili v še daljše odloge, bi sporazum, ki je bil v oktobru še dobrodošel, sedaj lahko pomenil izgubljen priložnost«. To je torej eno prvih in za zdaj največjih protislovij, v katerih se je znašla Nixonova večina in tako potrdila svojo heterogenost, ki preko vietnamskega vprašanja odseva na vse ameriške notranje in mednarodne probleme.

Kljub vsemu problemu, ki bodo odslej merilo Nixonovega predsednikovanja, pa naj bo njihova objektivnost še tolikšna, ne bodo mogli odgovoriti na vprašanja, ki jih odpira sedanji volilni rezultat.

Zato je treba preusmeriti premišljevanje na nekatera osnovna vprašanja. Vprašati se je treba, ali še nismo pred dokaj široko krizo tiste ameriške radikalno-liberalne komponente, ki je v težkih trenutkih doslej še zmeraj znala najti življenjske sile v samem okviru ameriške družbe in z njimi dati nov polet političnemu in družbenemu sistemu. Od časov Roosevelta do Kennedyja so liberalci vedno znali poiskati obširne politične in ideološke probleme, ki so pritegnili pozornost in ustanovili strnjene politične, družbene in idejne zveze. Že Kennedy je v tem nekoliko zaostal; zaradi objektivnih dejstev, ki so se prehitro spreminjala. Johnson je pri tem propadel. Toda ali ni McGovern nemara potrdilo nepremostljivega položaja, v katerem se ameriška liberalna tradicija ne spreminja v bolj precizen položaj v skladu s kompleksno dinamiko Amerike 72 ne po čisto intelektualni poti temveč v praksi političnega in družbenega boja? Sicer to velja za vso tako imenovano ameriško »novo levico«: protestiranje, do katerega je prišlo v zadnjih letih, dokazuje nemir, ki tli, ne more pa postati sestavina odgovarjajočega združevanja, organizacije v praksi, boja, ki se utegne porazgubiti in razbliniti v vrsto individualnih manifestacij. »Druga Amerika«, ki je v vseh teh letih stopila na politični in družbeni oder z ozadjem neizmerne stiske, bo morala vsekakor še pokazati vse svoje zmožnosti, prehoditi pot, ki bo dolga in ne premočrna.

ROMANO LEDDA - «RINASCITA»

Prispevek za «DELO»

Tov. Markovic Alojz daruje 5000 lir. Iskrena hvala.

KROŽEK ZA DRUŽBENE IN POLITIČNE VEDE «PINKO TOMAŽIČ»

V četrtek, 14. decembra ob 20. uri bo v dvorani sekcije KPI na Trgu Stare Mitnice (Largo Barriera Vecchia, 11 v Trstu

večer z naslovom KPI ZA SLOVENCE V TRZAŠKEM OBCINSKEM SVETU

Nastopili bodo tovariši Jure Kocjančič, Lucijan Rončelj, Stojan Spetič in Dolfi Wilhelm

Vljudno vabljeni

O dogodkih na Koroškem

Negiranje obveznosti

«Doslej so bili dvojezični napisi postavljeni v 36 od skupno 205 po zakonu predvidenih krajih južne Koroške». Tako je med nedavno proračunsko razpravo v deželnem zboru povedal deželni glavar Sima.

Koroški Slovenci so glede zakona o dvojezičnih napisih povsem jasno in nedvoumno povedali, da ta zakon nikakor ne predstavlja dokončne rešitve, marveč le začetek reševanja tozadavnega določila.

Kljub takemu naravnost škandaloznemu zoževanju pravic, ki jih koroškim Slovencem zagotavlja državna pogodba, pa je že prvi malenkostni poskus izvajanja tega povsem nezadovoljivega zakona izzval nevarno eskalacijo nemškega nacionalizma, ki je — odvijajoča se pred očmi varnostnih organov — močno prizadela ugled Avstrije v svetu.

Samo 36 namesto 205 krajev je bilo doslej upoštevanih — to pomeni očiten posmeh načelom pravne države, to pomeni zavajanje domače in mednarodne javnosti. Da pa zdaj niti v teh 36 krajih ni več dvojezičnih napisov, pomeni negiranje obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba.

Zato se postavlja vprašanja: Kako dolgo bodo odgovorni še kapitulirali pred tistimi, ki teptajo v blato pravni red in pogodbeno verodostojnost Avstrije?

«Slovenski vestnik» - Celovec

Izjava KPA

Politični urad Komunistične partije Avstrije je v zvezi s protislovensko kampanjo na Koroškem izjavil naslednje:

«S sedemnajstletno zamudo so bili postavljeni na podlagi državne pogodbe dvojezični napisi v nekaterih občinah južne Koroške. Toda oblasti so pasivno gledale, kako so celo potrjeno in delno samo sebi razumljivo izpolnitev demokratičnega načela narodnostne manjšine nemški šovinisti najprej posamič in nato z organizirano akcijo v vseh prizadetih naseljih nasilno odstranili. Takšno stališče je ohrabilo Heimatdienst, tako da je na zborovanju v Celovcu zahteval, da se ti napisi ne smejo več postaviti. Nenehno ponavljana trditev, da je ogrožena enotnost Koroške, je brez podlage in je le pretveza za protislovensko hujskanje.

Nemški šovinisti so se lotili tudi metod pritiska in terorja nad pripadniki manjšine. To nacionalistično hujskanje naj bi obenem tudi odvrnilo ljudi tega prostora od socialnih problemov.

Za tem rovarjenjem stoje nacistični elementi. Te na Koroškem javno podpirajo funkcionarji ljudske stranke (demokristjanske, op. uredn.) in svobodnjaše stranke. Res da se je vodstvo socialistov distanciralo od ilegalnih akcij, vendar se to vodstvo obenem umika pred nemškimi nacionalističnimi krogi, ki so na Koroškem posebno močni v njihovih lastnih vrstah. Zaradi javnega kršenja zakona, zaradi fizičnega terorja nad pripadniki manjšine je kancler Kreisky dejal, da se je pripravljeno pogajati s Heimatdienstom namesto da bi končno izpolnil zakon v smislu svojih ponovljenih izjav o demokraciji in strpnosti ter pričel odprti boj s to

nemško nacionalistično, protidemokratsko netoleranco. Kar se dogaja na Koroškem, je sramota za vso Avstrijo!

Politični urad Komunistične partije Avstrije popolnoma in v celoti potrjuje sklepe o tem vprašanju, ki jih je sprejela deželna partijska organizacija na Koroškem; še posebej pa zahteva: popolno uresničitev določil državne pogodbe, konec nacionalističnega rovarjenja, prepoved vseh organizacij, ki hočejo odvzeti manjšini njene pravice in manjšinski značaj, to pa je predvsem Heimatdienst!»

Na koncu izjave političnega urada KPA je še rečeno:

«Pustite delavce in kmete južne Koroške, vseeno ali so nemške ali slovenske narodnosti, da živijo in delajo v miru! Naj se konča teror na južnem Koroškem!»

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

FILIBERT BENEDETIČ
PRAVILA IGRE

V četrtek, 14. decembra ob 16. uri (abonma red H), v petek, 15. decembra ob 15.30 (abonma red G).

GOSTOVANJE MLADINSKEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE

T. BRAUN in H. FICHNA
INDIJANCI V MALI VASI

V torek, 12. decembra ob 15.30

GOSTOVANJE PRIMORSKEGA DRAMSKEGA GLEDALIŠČA IZ NOVE GORICE

JOSIP JURČIČ - IVAN ROB
DESETI BRAT

v sredo 13. decembra ob 20.30 v Kulturnem domu v Sovodnjah, v četrtek, 14. decembra ob 20.30 v Župnijski dvorani s Števerjanu in v nedeljo, 17. decembra ob 17. uri v Župnijski dvorani v Doberdolu.

Včlanjevanje v KPI na Tržaškem

Nad 5.000 tovarišev ima novo člansko izkaznico

Če je mogoče «zdravstveno stanje» neke stranke ugotavljati preko načina in časa obnavljanja včlanjevanja ter vpisovanja novih članov, potem lahko rečemo, da je zdravstveno stanje naše partije zares ugodno. Nad 5.000 tovarišev od 6.300 vpisanih je že sprejelo člansko izkaznico za leto 1973 in med temi je 173 novih, v glavnem mladih članov.

Sekcije, ki so soodstotno dokončale to delo ali presegle svoj plan, so naslednje: Greta, Lonjer, Sv. Alojz, «Vostok» (Sv. Ivan), Opčine, Konkonek in Trebče. Sekcija železničarjev je vpisala 13 novih članov, sekcija tovarne Velikih motorjev 6, sekcija Industrijske cone 4 in sekcija v Zgoniku 5. Med sekcijami, ki so dobro opravile svoje delo, so naslednje: «Che Guevara» (pri Magdaleni), Pončana, pri Sv. Jakobu, in nekatere druge. Posebno marljivo pa so delale sekcije v Trebčah, Lonjerju, na Greti in sekcija železničarjev. Prva je poleg soodstotnega vpisa dosedanjih članov pridobila še dva nova člana, druga 8, tretja 12 in četrta kar 21.

Če pomislimo, da je bilo vse to delo opravljeno v razmeroma kratkem času in med samo volilno kampanjo ter sredi delavskih bojov, potem je zadovoljstvo povsem na mestu. Ti rezultati nas morajo stimulirati pri nadaljnjem delu.

Obnovite naročnino

Še o aferi na slov. liceju

(Nadaljevanje s 4. strani)

na vprašanja še v septembru zamolčevala stvar, za katero je vedela že vsaj pol leta?

4. Bi lahko povedala, katere stolice je ministratvo ponudilo njej?

5) Ali je bila med ponudenimi stolicami tudi stolica za italijanščino na klasičnem liceju v Trstu?

6) Ali je dobila imenovanje za Gorico in če ga je dobila, kdaj je bila premeščena?

7) Ali je ga. ravnateljica voljna pokazati svoj dekret o imenovanju oziroma svoj dekret o premeščenju?

8) Ali je res, da so ji na ministrstvu pokazali akte, ki zadevajo mojo osebo?

9) Ali morete ga. ravnateljica potrditi danes, kar ste izjavili tukaj pred enim mesecem, da ste namreč dekret dobili poleti? Kako ste si mogli pred profesorskim zborom dovoliti tako uresnico?

10) Bi tužaj potrdili govorico, žeš da sta za to afero kriva dva moja kolega na zavodu, konkretno prof. Škerlj in prof. Antonačeva? Naj vam v tej zvezi samo citiram odstavek iz pisma, ki mi ga je po branju mojega intervjuja pisal znani slovenski intelektualec, obsojen na drugem tržaškem procesu. «Poštenemu človeku, tudi če nima ravno izkaznice Azione Cattolica v žepu, se ob vašem primeru vsiljuje misel: ali je etika in morala še vedno načelo, ki naj prevladuje v ljudeh, ki vzgajajo nove boljše rodove?» Naj Vam povem, da je podobno pismo, polno zgražanja prišlo celo iz Pariza!

11) Menda ga. ravnateljica ne bo zanikala, da je dobila od šolskega skrbnika ukaz, da mora začeti poučevati in da se je temu ukazu uklonila šele po enem tednu. Človek se sprašuje: kako more ravnatelj, ki sam zanemari pouk, ocenjevati profesorje?

Zadevam se, da ni dovolj, da imam na svoji strani pravico. Po mojem mnenju ga. ravnateljica samo čaka, da se bo hrup polegel. Potem bo dosegla, kar želi: obranila bo namreč ravnateljisko mesto, dobila znižan urnik, dosegla, da se ji tudi preteklo šolsko leto šteje kot preizkusna doba, prihodnje šolsko leto pa bo posrbelo, da to stolico zasede oseba, ki je njej všeč. Zavedam se tudi, da me z metodami, katere uporablja, prihodnje leto lahko izrine s tega zavoda. A moja oseba ni več važna. Važno je vprašanje, ki je nastalo v tej zvezi, vprašanje namreč, ali naj se stalna službena mesta delijo po prednostnih lestvicah ali pa po ovinkastih poteh brez ozira na prednostne lestvice».

Kislo zelje na Olimpu

Kmalu po vojni je Fran Milčinski napisal zbirko «Trinajst in ena humoreska». Po opremi revna brošura ker tedaj ni bilo veliko denarja, a je iz nje kar brizgal humor. V njej je ostro pisateljevo pero prav narahlo, a boleče, rezalo po koži predvojnne in, zakaj ne, tudi povojne Jugoslavije.

Iz te knjižice sem povzel osnutek za zapis, kako se je Slovenski pisatelj za las zgrešeni Nobelov nagrajenec, zbudil iz pokopališkega sna in ob dvanajsti uri, uri strahov, sklenil da postane politik.

Pravijo, da je na pokopališču rjovel: «Kje si, Edvard? Edvard!»

In po Krasu, tja do Dutovelj in še naprej je odmevalo: «... Edvard... Edvard...». (To niso «Pravila igre», temveč Kardelj, ki ga je Naš Pisatelj pozval na dvoboj).

Kakorkoli že, Pisateljova politika se je tako vzpenjala v višino (Edvarda je iskal), da se je čez noč znašel na Olimpu. Najprej je bil, v tej republiki, vratar in nočni čuvaj. Bdel je cele noči in oprezal da bi kdo izmed nepoklicanih smuknil med izbrane duhove. Službo je tako vestno opravljal, da so ga na Olimpu izbrali v občinski svet.

* * *

To je bil prvi del zgodbe. Drugi pa je bolj aktualen. Ko je na Olimpu zapadla mandatna doba občinskemu svetu se Pisatelj vrnil na zemljo, v kateri blago počiva tisoče slovenskih ljudi. Med njimi tudi Ivan Cankar, ki iz groba spregovoriti ne more. Tako se je naš Pisatelj s Cankarjem v ustih predstavil na volitve, na listi «Plavega kluba». Trosil je denar, energije in tisoče listkov po stopniščih kulturnega doma, v petek in svetek.

Prišel je dan obračuna. 26. november. Pisatelju je spodletelo. Izvoljen je bil Zdravnik, ki morda ni bil tako priljubljen, toda znano je, da se v vinogradih rado dogaja, da se vrabci ustrašijo strašil, puste sladko grozdje pri miru in ključajo kisló, ki raste na sosednji brajdi. Tako so se tudi volivci «Plavega kluba» ustrašili Pisatelja in dr. Svetoivanskega, jima obrnili hrbet in izbrali manjše zlo. Zdravnik pa se jima hvaležno smehlja.

Zgodbe je tako konec.

Črt

PS: Kaj pa Pisatelj? Pravijo, da piše glosó «Čakajoč na Nobelovo nagrado». Pravijo tudi, da je ponovno vložil prošnjo za prepustnico na Olimp, ker je prazno mesto na Apolovi desnici, kjer se mu Muze muzaio in smrtniki nimajo volivne pravice.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst — Ul. Capitolina 3
Dopisništvo v Gorici:
Ul. Locchi 2
Letna naročnina 1.000 lir
Poštni tekoči račun:
Trst 11/7000
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12